

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

14. november 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2005/29/EF – artikel 2, litra j), og artikel 5, 8 og 9 – begrebet »gennemsnitsforbruger« – virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugere – begrebet »aggressiv handelspraksis« – krydssalg af et låneprodukt og et ikke hermed forbundet forsikringsprodukt – vejledning om forbrugeroplysning – begrebet »framing« – handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån – ingen betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af låneaftalen og af forsikringsaftalen – direktiv (EU) 2016/97 – artikel 24«

Sag C-646/22

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) ved afgørelse af 10. oktober 2022, indgået til Domstolen den 13. oktober 2022, i sagen

Compass Banca SpA

mod

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

procesdeltagere:

Metlife Europe Dac,

Metlife Europe Insurance Dac,

Europ Assistance Italia SpA,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af formanden for Fjerde Afdeling, I. Jarukaitis, som fungerende formand for Femte Afdeling, og dommerne E. Regan og Z. Csehi (refererende dommer),

generaladvokat: N. Emiliou,

* Processprog: italiensk.

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Compass Banca SpA ved avvocati F. Caronna, D. Gallo, E.A. Raffaelli, M. Siragusa, E. Teti, G. Vercillo og A. Zoppini,
- Europ Assistance Italia SpA ved avvocati P. Fattori, A. Lirosi og A. Pera,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocati dello Stato A. Collabolletta og P. Gentili,
- Europa-Kommissionen ved D. Recchia, N. Ruiz García og H. Tserepa-Lacombe, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. april 2024,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, litra j), og artikel 8 og 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis) (EUT 2005, L 149, s. 22) samt af artikel 24, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/97 af 20. januar 2016 om forsikringsdistribution (EUT 2016, L 26, s. 19).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Compass Banca SpA og Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (konkurrence- og markedsmyndigheden, herefter »AGCM«, Italien) vedrørende annullationen af AGCM's afgørelser om dette selskabs handelspraksis.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2005/29

- 3 7., 11. 13., 14., 17., 18. og 21. betragtning til direktiv 2005/29 lyder således:
 - »(7) Dette direktiv vedrører former for handelspraksis, som direkte påvirker forbrugernes transaktionsbeslutninger i forbindelse med produkter. [...]

[...]

- (11) Det høje konvergensniveau, som opnås ved dette direktivs tilnærmelse af de nationale bestemmelser, skaber et højt fælles forbrugerbeskyttelsesniveau. I dette direktiv fastsættes et enkelt generelt forbud mod de former for urimelig handelspraksis, der forvrider forbrugernes økonomiske adfærd. Der fastsættes også bestemmelser om aggressiv handelspraksis, som på nuværende tidspunkt ikke er omfattet af fællesskabslovgivning.

[...]

- (13) For at opfylde Fællesskabets målsætninger gennem fjernelse af hindringerne på det indre marked er det nødvendigt, at medlemsstaternes nuværende divergerende generalklausuler og retsprincipper erstattes med noget andet. Det enkelte, fælles generelle forbud, som er fastsat ved dette direktiv, omfatter derfor urimelig handelspraksis, der forvrider forbrugernes økonomiske adfærd. For at understøtte forbrugernes tillid bør det generelle forbud ligeledes gælde urimelig handelspraksis, der finder sted uden for et aftaleforhold mellem en erhvervsdrivende og en forbruger eller efter indgåelsen af en aftale og under dens udførelse. Det generelle forbud suppleres af bestemmelser om de to typer handelspraksis, der forekommer allerhyppigst, nemlig vildledende handelspraksis og aggressiv handelspraksis.
- (14) Det er ønskeligt, at begrebet vildledende handelspraksis omfatter de former for praksis, herunder vildledende reklame, hvor forbrugeren bedrages og dermed forhindres i at træffe et informeret og således effektivt valg. [...] Den strategi med fuldstændig harmonisering, der er fastlagt i dette direktiv, er dog ikke til hinder for, at medlemsstaterne i deres nationale lovgivning kan anføre de vigtigste karakteristika ved bestemte produkter som f.eks. samlerobjekter eller elektriske artikler, hvis udeladelse vil være af afgørende betydning, når der fremsættes en købsopfordring. [...]

[...]

- (17) Med henblik på at sikre yderligere retssikkerhed er det ønskeligt at få præciseret, hvilke former for handelspraksis der under alle omstændigheder anses for urimelige. Bilag I indeholder derfor en fuldstændig liste over alle disse former for praksis. Disse former for handelspraksis er de eneste, der kan anses for urimelige, uden først i hvert enkelt tilfælde at være blevet vurderet i forhold til bestemmelserne i artikel 5-9. Listen kan kun ændres ved en revision af direktivet.
- (18) Alle forbrugere bør beskyttes imod urimelig handelspraksis; Domstolen har imidlertid efter iværksættelsen af [Rådets direktiv 84/450/EØF af 10. september 1984 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om vildledende reklame (EFT 1984, L 250, s. 17)] i forbindelse med retsafgørelser i sager om reklame fundet det nødvendigt at undersøge virkningen på en tænkt, typisk forbruger. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og for at den beskyttelse, der ligger i det, rent faktisk kan fungere, anvender dette direktiv som benchmark en under hensyntagen til sociale, kulturelle og sproglige forhold almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, således som denne fortolkes af Domstolen, men sørger for at forebygge udnyttelse af forbrugere, hvis karaktertræk gør dem særligt sårbare over for urimelig handelspraksis. [...] Begrebet

gennemsnitsforbrugeren er ikke et statistisk begreb. Nationale domstole og myndigheder skal selv, under hensyn til Domstolens retspraksis, foretage en vurdering med henblik på at bestemme gennemsnitsforbrugernes typiske reaktion i et givet tilfælde.

[...]

- (21) Personer eller organisationer, der ifølge national lovgivning har en berettiget interesse i sagen, skal have retsmidler til at indbringe sager om urimelig handelspraksis enten for en domstol eller et administrativt organ, der har beføjelse til at træffe afgørelse om klagerne eller foretage passende retsforfølgning. Selv om bevisbyrden afgøres efter national lovgivning, er det hensigtsmæssigt, at domstole og administrative organer skal kunne kræve af de erhvervsdrivende, at de fremlægger belæg for, at deres faktuelle påstande er korrekte.«

- 4 Dette direktivs artikel 1 med overskriften »Formål« bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er at bidrage til et velfungerende indre marked og opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau gennem tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelig handelspraksis, der skader forbrugernes økonomiske interesser.«

- 5 Følgende fremgår af det nævnte direktivs artikel 2 med overskriften »Definitioner«:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- b) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med en af dette direktiv omfattet handelspraksis udøver virksomhed som handlende, håndværker eller industridrivende eller udøver et liberalt erhverv, og enhver, der handler i en erhvervsdrivendes navn eller på en erhvervsdrivendes vegne

[...]

- d) »virksomheders handelspraksis over for forbrugerne« (i det følgende også benævnt »handelspraksis«): en handling, udeladelse, adfærd eller fremstilling, kommerciel kommunikation, herunder reklame og markedsføring, foretaget af en erhvervsdrivende med direkte relation til promovering, salg eller udbud af et produkt til forbrugerne

- e) »væsentlig forvridning af forbrugernes økonomiske adfærd«: anvendelse af en handelspraksis, som mærkbart indskrænker forbrugernes evne til at træffe en informeret beslutning, hvorved forbrugeren træffer en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet

[...]

- j) »utilbørlig påvirkning«: udnyttelse af en magtposition i forhold til forbrugeren til at udøve pres selv uden anvendelse eller trusler om anvendelse af fysisk vold på en måde, som væsentligt begrænser forbrugernes evne til at træffe en informeret beslutning

k) »transaktionsbeslutning«: en beslutning, der træffes af en forbruger, om hvorvidt, hvordan og på hvilke betingelser han vil købe, foretage fuld eller delvis betaling for, beholde eller afhænde et produkt eller udøve en aftalemæssig rettighed i forbindelse med produktet, uanset om forbrugeren beslutter at foretage en transaktion eller at undlade dette

[...]«

- 6 Det samme direktivs artikel 3 med overskriften »Anvendelsesområde« fastsætter følgende i stk. 4 og 9:

»4. I tilfælde af uoverensstemmelse mellem dette direktivs bestemmelser og andre fællesskabsbestemmelser om særlige aspekter af urimelig handelspraksis vil sidstnævnte gælde for de pågældende særlige aspekter.

[...]

9. I forbindelse med »finansielle tjenesteydelser«, som defineret i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/65/EF af 23. september 2002 om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugerne og om ændring af Rådets direktiv 90/619/EØF samt direktiv 97/7/EF og 98/27/EF (EFT 2002, L 271, s. 16)], samt fast ejendom kan medlemsstaterne på det område, hvor der med dette direktiv sker en tilnærmelse, stille krav, som er mere restriktive eller præsriptive end dette direktiv.

[...]«

- 7 Artikel 4 i direktiv 2005/29 med overskriften »Det indre marked« bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne må hverken begrænse friheden til at levere tjenesteydelser eller den frie bevægelighed for varer af grunde, der kan henføres til de områder, hvor der med dette direktiv sker en tilnærmelse.«

- 8 Dette direktivs artikel 5 med overskriften »Forbud mod urimelig handelspraksis« indeholdt i direktivets kapitel 2 med overskriften »Urimelig handelspraksis« bestemmer følgende:

»1. Urimelig handelspraksis forbydes.

2. En handelspraksis er urimelig, hvis:

a) den er i modstrid med kravet om erhvervsmæssig diligenspligt

og

b) væsentligt forvrider eller kan forventes væsentligt at forvride den økonomiske adfærd i forhold til produktet hos gennemsnitsforbrugeren, som bliver genstand for den, eller som den er rettet mod, eller, hvis den pågældende handelspraksis rettes mod en særlig gruppe af forbrugere, hos et gennemsnitligt medlem af denne gruppe.

[...]

4. En handelspraksis er i særdeleshed urimelig, hvis den er

a) vildledende, jf. artikel 6 og 7,

eller

b) aggressiv, jf. artikel 8 og 9.

5. I bilag I findes fortegnelsen over de former for handelspraksis, som under alle omstændigheder vil blive betragtet som urimelige. Den samme fortegnelse skal anvendes i alle medlemsstater og må kun ændres ved en revision af dette direktiv.«

- 9 Afsnit 1 med overskriften »Vildledende handelspraksis« i dette kapitel 2 indeholder det nævnte direktivs artikel 6 og 7. Denne artikel 6 med overskriften »Vildledende handlinger« fastsætter følgende i stk. 1, litra e):

»En handelspraksis betragtes som vildledende, hvis den indeholder urigtige oplysninger og derfor er usandfærdig eller f.eks. i kraft af sin generelle fremstillingsform vildleder eller kan forventes at vildlede en gennemsnitsforbruger, selv om oplysningerne er faktisk korrekte, med hensyn til et eller flere af følgende elementer og under alle omstændigheder foranlediger eller kan forventes at foranledige ham til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet:

[...]

e) behov for eftersyn [...]«

- 10 Følgende er anført i det samme direktivs artikel 7, stk. 1 og 2, med overskriften »Vildledende udeladelser«:

»1. En handelspraksis betragtes som vildledende, hvis den i sin faktuelle sammenhæng, idet der tages hensyn til alle elementer og forhold og begrænsningerne ved kommunikationsmediet, udelader væsentlige oplysninger, som gennemsnitsforbrugeren har behov for i den pågældende situation for at træffe en informeret transaktionsbeslutning, og derved foranlediger gennemsnitsforbrugeren eller kan forventes at foranledige denne til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.

2. Det betragtes også som en vildledende udeladelse, hvis en erhvervsdrivende, skjuler eller på en uklar, uforståelig, dobbelttydig eller uhensigtsmæssig måde præsenterer væsentlige oplysninger, jf. stk. 1 og under hensyntagen til elementerne i dette stykke, eller undlader at angive den kommercielle hensigt med den pågældende handelspraksis, hvis den ikke allerede fremgår tydeligt af sammenhængen, og hvis dette i nogen af disse tilfælde foranlediger gennemsnitsforbrugeren eller kan forventes at foranledige denne til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.

[...]«

- 11 Afsnit 2 med overskriften »Aggressiv handelspraksis« i kapitel 2 i direktiv 2005/29 indeholder direktivets artikel 8 og 9.

- 12 Dette direktivs artikel 8 med overskriften »Aggressiv handelspraksis« bestemmer følgende:

»En handelspraksis betragtes som aggressiv, hvis den i sin faktuelle sammenhæng, idet der tages hensyn til alle elementer og betingelser, ved chikane, tvang, herunder fysisk vold, eller utilbørlig

påvirkning i væsentlig grad indskrænker eller kan forventes væsentligt at indskrænke gennemsnitsforbrugerens valgfrihed eller adfærd i forbindelse med produktet, og derved foranlediger ham til eller kan forventes at foranledige ham til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.«

- 13 Følgende fremgår af det nævnte direktivs artikel 9 med overskriften »Anvendelse af chikane, tvang og utilbørlig påvirkning«:

»Når det skal afgøres, hvorvidt der i en handelspraksis er anvendt chikane, tvang, herunder fysisk vold, eller utilbørlig påvirkning, skal der tages hensyn til

- a) tidspunktet for denne handelspraksis, stedet hvor den har fundet sted, dens karakter og vedholdenhed
- b) anvendelse af truende eller utilbørligt sprog eller adfærd
- c) den erhvervsdrivendes udnyttelse af en konkret uheldig situation eller omstændighed, der er af en så alvorlig karakter, at den indskrænker forbrugerens vurderingsevne, og som den erhvervsdrivende har kendskab til og udnytter til at påvirke forbrugerens beslutning i forbindelse med produktet
- d) byrdefulde eller uforholdsmæssigt omfattende hindringer af ikke-kontraktuel karakter, som den erhvervsdrivende opstiller, når en forbruger ønsker at udøve sine rettigheder i henhold til kontrakten, herunder retten til at ophæve kontrakten eller til at vælge et andet produkt eller en anden erhvervsdrivende
- e) trusler om at træffe foranstaltninger, som ifølge loven ikke kan træffes.«

- 14 Det samme direktivs artikel 11, stk. 1, første afsnit, med overskriften »Håndhævelse« bestemmer:

»Medlemsstaterne påser, at der findes tilstrækkelige og effektive midler til bekæmpelse af urimelig handelspraksis og til at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes i overensstemmelse med forbrugernes interesse.«

- 15 Bilag I til direktiv 2005/29 med overskriften »Former for handelspraksis, som under alle omstændigheder anses som urimelige« indeholder i nr. 24)-31) en opregning og definition af former for »[a]ggressiv handelspraksis«, såsom:

»24) Forbrugeren bringes til at tro, at han ikke kan forlade lokalerne, før en kontrakt er indgået.

25) Der aflægges personlige besøg på forbrugerens bopæl, uden at forbrugerens ønske om, at den erhvervsdrivende skal forlade stedet eller blive væk, respekteres, idet der dog gælder en undtagelse for besøg med henblik på at håndhæve en kontraktlig forpligtelse under omstændigheder og i et omfang, der er berettiget i henhold til national lovgivning.

26) Der foretages vedholdende og uønskede henvendelser pr. telefon, telefax, e-mail eller andre fjernkommunikationsmedier, idet der dog gælder en undtagelse for henvendelser med henblik på at håndhæve en kontraktlig forpligtelse under omstændigheder og i et omfang, der er berettiget i henhold til national lovgivning. Dette berører ikke artikel 10 i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i

forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT 1997, L 144, s. 19)] eller [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF [af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (EFT 1995, L 281, s. 31)] og [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/58/EF af 12. juli 2002 om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred i den elektroniske kommunikationssektor (Direktiv om databeskyttelse inden for elektronisk kommunikation) (EFT 2002, L 201, s. 37)].

- 27) Den erhvervsdrivende kræver, at en forbruger, som ønsker at anmelde en fordring i henhold til en forsikringspolice, skal fremlægge dokumenter, som ikke med rimelighed kan anses for at være relevante i forhold til fordringens gyldighed, eller han systematisk undlader at svare på korrespondance vedrørende sagen, i den hensigt at afholde forbrugeren fra at udøve sine kontraktlige rettigheder.
- 28) En reklame opfordrer direkte børn til at købe eller til at overtale deres forældre eller andre voksne til at købe de produkter til dem, som reklamen vedrører. Denne bestemmelse berører ikke artikel 16 i [Rådets direktiv 89/552/EØF af 3. oktober 1989 om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne vedrørende udøvelse af tv-radiospredningsvirksomhed (EFT 1989, L 298, s. 23)].
- 29) Der afkræves omgående eller senere betaling for eller returnering eller oplagring af produkter, som den erhvervsdrivende har leveret, selv om forbrugeren ikke har anmodet herom, idet der dog gælder en undtagelse for erstatningsprodukter, der leveres i overensstemmelse med artikel 7, stk. 3, i direktiv 97/7/EF (levering uden forudgående anmodning).
- 30) Det meddeles udtrykkeligt forbrugeren, at hvis han ikke køber produktet eller tjenesteydelsen, vil den erhvervsdrivendes job eller levebrød være truet.
- 31) Der skabes det fejlagtige indtryk, at forbrugeren allerede har vundet, vil vinde eller ved udførelse af en bestemt handling vil vinde en præmie eller et andet tilsvarende gode, selv om faktum er, at der enten
 - ikke findes nogen præmie eller et andet tilsvarende gode,
 - eller at den handling, som skal udføres for at indløse præmien eller et andet tilsvarende gode indebærer, at forbrugeren skal betale et pengebeløb eller på anden måde påtage sig udgifter.»

Direktiv 2016/97

- 16 Artikel 24 i direktiv 2016/97 med overskriften »Krydssalg« bestemmer følgende i stk. 3 og 7:

»3. Hvis et forsikringsprodukt er accessorisk i forhold til en vare eller en tjenesteydelse, som ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, skal forsikringsdistributøren tilbyde kunden, at varen eller tjenesteydelsen kan købes separat. Dette stykke finder ikke anvendelse, hvis et forsikringsprodukt er accessorisk i forhold til en investeringsservice eller -aktivitet som defineret i artikel 4, stk. 1, nr. 2), i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/65/EU af 15. maj 2014 om markeder for finansielle instrumenter og om ændring af direktiv 2002/92/EF og

direktiv 2011/61/EU (EUT 2014, L 173, s. 349)], en kreditaftale som defineret i artikel 4, nr. 3), i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT 2014, L 60, s. 34)] eller en betalingskonto som defineret i artikel 2, nr. 3), i [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/92/EU af 23. juli 2014 om sammenlignelighed af gebyrer i forbindelse med betalingskonti, flytning af betalingskonti og adgang til betalingskonti med basale funktioner (EUT 2014, L 257, s. 214)].

[...]

7. Medlemsstaterne kan opretholde eller vedtage yderligere strengere foranstaltninger eller gribe ind fra sag til sag for at forbyde salg af forsikring sammen med en accessorisk tjenesteydelse eller et accessorisk produkt, der ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, hvis de kan dokumentere, at denne praksis er til skade for forbrugerne.«

Italiensk ret

Forbrugerloven

- 17 Artikel 20 i decreto legislativo n. 206, recante codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge di 29 luglio 2003, n. 229 (lovdekret nr. 206 om godkendelse af forbrugerloven i henhold til artikel 7 i lov nr. 229 af 29.7.2003) af 6. september 2005 (almindeligt tillæg til GURI nr. 235 af 8.10.2005, herefter »forbrugerloven«), hvorved Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) blev gennemført, bestemmer følgende:

»En handelspraksis er urimelig, hvis den er i modstrid med kravet om erhvervsmæssig diligenspligt og væsentligt forvrider eller kan forventes væsentligt at forvride den økonomiske adfærd i forhold til produktet hos gennemsnitsforbrugeren, som bliver genstand for den, eller som den er rettet mod, eller, hvis den pågældende handelspraksis rettes mod en særlig gruppe af forbrugere, hos et gennemsnitligt medlem af denne gruppe.«

- 18 Lovens artikel 24 med overskriften »Aggressiv handelspraksis«, som gennemfører kravene i artikel 8 i direktiv 2005/29, fastsætter følgende:

»1. En handelspraksis betragtes som aggressiv, hvis den i sin faktuelle sammenhæng, idet der tages hensyn til alle elementer og betingelser, ved chikane, tvang, herunder fysisk vold, eller utilbørlig påvirkning i væsentlig grad indskrænker eller kan forventes væsentligt at indskrænke gennemsnitsforbrugeren valgfrihed eller adfærd i forbindelse med produktet og derved foranlediger ham til eller kan forventes at foranledige ham til at træffe en transaktionsbeslutning, som han ellers ikke ville have truffet.

[...]«

Lovdekret nr. 209 af 7. september 2005

- 19 Artikel 120d i decreto legislativo n. 209 – codice delle assicurazioni private (lovdekret nr. 209 vedrørende lov om privatforsikringer) af 7. september 2005 (almindeligt tillæg til GURI nr. 239 af 13.10.2005) med overskriften »Krydssalg« har følgende ordlyd:

»1. Når distributøren tilbyder et forsikringsprodukt sammen med et accessorisk produkt eller en accessorisk tjenesteydelse, der ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, skal denne meddele aftaleparten, om de to komponenter kan købes separat, og fremlægge en tilstrækkelig beskrivelse af de forskellige komponenter i aftalen eller pakken og separat dokumentation for omkostninger og gebyrer i forbindelse med hver enkelt komponent.

2. Under de i stk. 1 omhandlede omstændigheder, og hvis den risiko eller den forsikringsdækning som følge af en sådan aftale eller pakke, som tilbydes en aftalepart, adskiller sig fra de risici eller de forsikringsdækninger, der er forbundet med de separate komponenter, skal forsikringsdistributøren forelægge en tilstrækkelig beskrivelse af de forskellige komponenter i aftalen eller pakken og af måden, hvorpå deres sammenhæng ændrer risikoen eller forsikringsdækningen.

3. Hvis et forsikringsprodukt er accessorisk i forhold til en vare eller en tjenesteydelse, som ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, skal forsikringsdistributøren tilbyde aftaleparten, at varen eller tjenesteydelsen kan købes separat. Dette stykke finder ikke anvendelse, hvis et forsikringsprodukt er accessorisk i forhold til en investeringsservice eller -aktivitet som defineret i artikel 1, stk. 5, i den konsoliderede lovtekst vedrørende bestemmelserne om finansiel formidling, en kreditaftale som defineret i artikel 120d, stk. 1, litra c), i den konsoliderede banklov eller en betalingskonto som defineret i artikel 126i i den konsoliderede banklov.

4. I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1 og 3, skal forsikringsdistributøren præcisere for aftaleparten, hvorfor det forsikringsprodukt, der udgør en del af den samlede pakke eller den samme aftale, skal anses for at være egnet til at opfylde aftalepartens krav og behov.

5. I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1 og 3, kan [Istituto per la Vigilanza Sulle Assicurazioni (IVASS) (tilsynsmyndigheden i forsikringssektoren, Italien)] for at forfølge målet om beskyttelse af forsikringstagerne på området for forsikringsdistribution anvende de i denne lov fastsatte forholdsregler og forbudsforanstaltninger, herunder beføjelsen til at forbyde salg af forsikring sammen med en tjenesteydelse eller et produkt, der ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, uafhængigt af, om den accessoriske karakter vedrører forsikringen eller den tjenesteydelse eller det produkt, der ikke er en forsikring, når denne handelspraksis er skadelig for forbrugerne. På området for forsikringsbaserede investeringsprodukter udøves disse beføjelser af IVASS og [Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob), det nationale børstilsyn, Italien)] i overensstemmelse med deres respektive kompetence.

6. Denne artikels bestemmelser finder ikke anvendelse på distribution af forsikringsprodukter, der yder dækning for forskellige former for risici.

7. Ovennævnte berører ikke bestemmelserne i forbrugerloven [...] i det omfang, de finder anvendelse.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 20 Compass Banca, som har hjemsted i Italien, tilbød i perioden mellem januar 2015 og juli 2018 sine kunder at oprette forskellige typer personlige lån og tegne forsikringsprodukter til dækning af visse risici, som ikke nødvendigvis var knyttet til disse lån. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at selv om det ikke var en betingelse for bevilling af et personligt lån at tegne en forsikring, blev den ikke desto mindre tilbudt sammen med dette lån.
- 21 Den 13. september 2018 indledte AGCM en undersøgelse med henblik på at afgøre, om denne handelspraksis var »urimelig« som omhandlet i direktiv 2005/29.
- 22 Under denne undersøgelse forelagde Compass Banca et forslag om tilsagn vedrørende en række specifikke foranstaltninger, der havde til formål at gøre den ikke-bindende karakter af indgåelsen af en forsikring, der ikke er forbundet med et personligt lån, klarere for forbrugeren. Disse foranstaltninger omfattede den omstændighed, at fortrydelsesretten ubetinget kan udøves af alle selskabets kunder uden nogen indflydelse på låneaftalen. Derimod afviste Compass Banca AGCM's anmodning om at fastsætte en betænkningstid for kunderne på syv dage mellem datoen for undertegnelsen af låneaftalen og af forsikringsaftalen. Compass Banca fandt, at denne foranstaltning var uforholdsmæssig og asymmetrisk, for så vidt som den ikke finder anvendelse på alle konkurrenter.
- 23 Compass Banca indgav den 11. marts 2019 et nyt forslag om tilsagn, der indeholdt andre foranstaltninger, der ifølge banken havde til formål at have en virkning svarende til indførelsen af den af AGCM krævede betænkningstid på syv dage, såsom pligten til at kontakte sine kunder syv dage efter, at de havde undertegnet forsikringsaftalen for at bekræfte, at de fortsat ønskede at beholde den forsikring, der blev tegnet i forbindelse med denne aftale, og tilføjede, at Compass Banca ville bære omkostningerne for forsikringspræmien for den periode, der svarede til disse syv dage.
- 24 Ved afgørelse af 2. april 2019, som blev bekræftet den 3. juli 2019, afviste AGCM dette forslag om tilsagn.
- 25 Ved afgørelse af 27. november 2019, der blev meddelt Compass Banca den 23. december 2019, fastslog AGCM, at denne bank havde anvendt en »aggressiv« og dermed »urimelig« handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29, der bestod i et »påtvunget krydssalg, på tidspunktet for undertegnelsen af personlige låneaftaler med forsikringsprodukter uden tilknytning til lånet«. Den forbød denne praksis og pålagde Compass Banca en bøde på 4 700 000 EUR.
- 26 Compass Banca anlagde sag til prøvelse af de i nærværende doms præmis 24 og 25 nævnte afgørelser fra AGCM ved Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol for Lazio, Italien), som ved dom nr. 9516/2021 frifandt AGCM.
- 27 Compass Banca har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien), som er den forelæggende ret.
- 28 Compass Banca har i denne forbindelse gjort gældende, at AGCM har anset bankens handelspraksis for at være »aggressiv« og dermed »urimelig« som omhandlet i direktiv 2005/29 alene med den begrundelse, at den består i krydssalg af personlige lån sammen med forsikringsprodukter, uden at fremlægge konkrete beviser for denne »aggressive« karakter,

henset til de særlige kendetegn ved denne praksis eller de foreliggende omstændigheder. Compass Banca har udledt heraf, at AGCM uberettiget og på uacceptabel vis har vendt bevisbyrden om ved at forpligte selskabet til at godtgøre, at dens handelspraksis faktisk ikke er »aggressiv« som omhandlet i dette direktiv.

- 29 AGCM har gjort gældende, at Compass Banca ved at krydssælge personlige lån sammen med forsikringsprodukter har påvirket og indskrænket sine kunders valgfrihed betydeligt med hensyn til bankens forsikringsprodukter. Det er AGCM's opfattelse, at Compass Banca navnlig ikke har oplyst sine kunder om, at forsikringsprodukterne er valgfrie, og banken har tilføjet, at en sådan praksis ikke ville have været anset for at være »aggressiv«, hvis de pågældende kunder havde fået en betænkningstid på syv dage mellem datoen for undertegnelsen af aftalen om det personlige lån og datoen for undertegnelsen af aftalen om forsikringsproduktet.
- 30 Den forelæggende ret ønsker indledningsvis oplyst, om begrebet »gennemsnitsforbruger« som omhandlet i direktiv 2005/29 i tilstrækkelig grad underbygger teorien om den »begrænsede rationalitet«, som behovet for et højere forbrugerbeskyttelsesniveau kræver. I henhold til denne teori handler personer ofte uden at være i besiddelse af alle nødvendige oplysninger. Forbrugerne kan således, for så vidt som de bl.a. udsættes for såkaldt kognitiv forvridning (*framing*), ændre deres præferencer afhængigt af den måde, hvorpå den erhvervsdrivende præsenterer aftaletilbud til forbrugerne, og derfor træffe irrationelle beslutninger i forhold til dem, som en i teorien almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet person ellers ville have truffet.
- 31 Dernæst ønsker den nævnte ret oplyst, om den i hovedsagen omhandlede praksis skal betragtes som en »aggressiv« og dermed »urimelig« handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29 i det omfang, de kommercielle tilbud, der afgives over for forbrugere, om en låneaftale og et forsikringsprodukt, fremstilles ved hjælp af kognitiv forvridning (*framing*) og bringer dem til at tro, at bevilling af et personligt lån er betinget af, at der tegnes en forsikring.
- 32 Endelig ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 24, stk. 3, i direktiv 2016/97, som fastsætter reglerne om krydssalg af forsikringsprodukter sammen med andre produkter, er til hinder for, at AGCM forbyder en handelspraksis som den af Compass Banca anvendte.
- 33 Under disse omstændigheder har Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal begrebet gennemsnitsforbruger i [direktiv 2005/29], forstået som en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger – pga. sin fleksible og unøjagtige karakter – snarere formuleres med udgangspunkt i den bedste viden og erfaring og følgelig ikke alene være baseret på det klassiske begreb homo oeconomicus, men også på ny viden inden for [...] [teorien] om den begrænsede rationalitet, som har vist, at personer ofte handler uden at indhente nødvendige oplysninger og træffer beslutninger, der er »urimelige« i forhold til beslutninger, som en i teorien opmærksom og velunderrettet person ellers ville have truffet, med den konsekvens, at denne nye viden kræver et højere forbrugerbeskyttelsesniveau i tilfælde af risiko for kognitiv påvirkning, idet denne risiko optræder meget oftere i de moderne markedsdynamikker?

- 2) Kan en handelspraksis i sig selv betragtes som aggressiv, såfremt et valg som følge af fremstilling (*framing*) af oplysninger kan fremstå som påtvunget og uden alternativer, når der henses til direktivets artikel 6, stk. 1, hvorefter en handelspraksis betragtes som vildledende, hvis den »f.eks. i kraft af sin generelle fremstillingsform« vildleder eller kan vildlede en gennemsnitsforbruger?
- 3) Har den nationale konkurrencemyndighed i medfør af [direktiv 2005/29,] [når der er konstateret en risiko for psykologisk påvirkning knyttet til: [for det første] den behovstilstand, hvori en person, som ansøger om lån, normalt befinder sig, [for det andet] kompleksiteten af de aftaler, som forbrugeren skal indgå, [for det tredje] samtidigheden af det kombinerede tilbud og [for det fjerde] de korte tidsrum for underskrivelse af tilbuddet,] beføjelse til at fravige princippet om, at det er tilladt med salg af forsikringsprodukter sammen med finansielle produkter uden indbyrdes tilknytning, og at foreskrive [en betænkningstid] på syv dage mellem indgåelsen af de to aftaler?
- 4) Er [direktiv 2016/97], og navnlig [direktivets] artikel 24, stk. 3 – under hensyntagen til denne beføjelse til at bekæmpe aggressiv handelspraksis – til hinder for, at den nationale konkurrencemyndighed vedtager en foranstaltning med hjemmel i artikel 2, litra d) og j), artikel 4, 8 og 9 i [direktiv 2005/29] og den nationale gennemførelseslovgivning efter afslag på en erklæring om tilsagn afgivet af et selskab i sektoren for investeringstjenester, som sælger et finansielt produkt sammen med et dertil ikke-relateret forsikringsprodukt – når der foreligger en risiko for påvirkning af forbrugeren knyttet til omstændighederne i den konkrete situation, som også kan udledes af kompleksiteten af den dokumentation, som skal gennemgås – og som nægter at indrømme forbrugeren en betænkningstid på syv dage mellem formuleringen af det kombinerede tilbud og indgåelsen af forsikringsaftalen?
- 5) Kan den omstændighed, at alene salget af et finansielt produkt sammen med et forsikringsprodukt betragtes som en aggressiv handelspraksis, resultere i en ikke tilladt tilsynsretsakt og desuden ende med, at den erhvervsdrivende (og ikke den nationale konkurrencemyndighed, sådan som det ellers burde være) pålægges byrden (som er vanskelig at løfte) [med hensyn] til at bevise, at der ikke er tale om en aggressiv handelspraksis, der er i strid med [direktiv 2005/29] (så meget desto mere fordi medlemsstaterne ifølge det nævnte direktiv ikke kan fastsætte strengere bestemmelser, end hvad der er fastsat i direktivet, heller ikke med henblik på at sikre et højere forbrugerbeskyttelsesniveau), eller foreligger denne omvendte bevisbyrde ikke, forudsat at det ud fra objektive faktorer fastlægges, at en forbruger, som har behov for et lån, løber en konkret risiko for påvirkning ved et komplekst kombineret tilbud?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

Om formaliteten

- 34 Compass Banca har rejst tvivl om, hvorvidt det første spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som begrebet »gennemsnitsforbruger« i dette spørgsmål er defineret på en anden måde i forhold til den definition, der sædvanligvis har været anvendt, idet der er taget hensyn til risikoen for kognitiv påvirkning af forbrugerne, hvilket gør spørgsmålet

hypotetisk. Da de i hovedsagen omtvistede anfægtede afgørelser blev vedtaget på grundlag af de nationale bestemmelser til gennemførelse af artikel 8 direktiv 2005/29 og ikke af artikel 6 heri, er en hensyntagen til en sådan risiko således ikke relevant.

- 35 I denne henseende bemærkes, at ifølge fast retspraksis tilkommer det, inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, både om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, og relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 7.2.2023, *Confédération paysanne* m.fl. (Tilfældig in vitro-mutagenese), C-688/21, EU:C:2023:75, præmis 32).
- 36 Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål forelagt af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 7.2.2023, *Confédération paysanne* m.fl. (Tilfældig in vitro-mutagenese), C-688/21, EU:C:2023:75, præmis 33).
- 37 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret anmodet Domstolen om en fortolkning af begrebet »gennemsnitsforbruger« med henblik på at afgøre, om en handelspraksis om såkaldt kognitiv forvridning (*framing*), der består i den samtidige præsentation af et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, uden at give forbrugeren en betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af de aftaler, der er forbundet med disse tilbud, hvilket på grund af »framing«-forvridninger kan give en gennemsnitsforbruger det indtryk, at den pågældende obligatorisk skal skrive under på disse to tilbud (herefter »»framing«-handelspraksis«), skal betragtes som en aggressiv handelspraksis som omhandlet i navnlig artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 og dermed urimelig som omhandlet i dette direktivs artikel 5.
- 38 Med henblik på at afgøre, om en handelspraksis skal kvalificeres som »aggressiv« som omhandlet i det nævnte direktiv, henviser artikel 8 heri således udtrykkeligt til begrebet »gennemsnitsforbruger«.
- 39 Det fremgår derfor ikke klart, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen, eller at det problem, som den forelæggende ret har rejst, er af hypotetisk karakter. Desuden råder Domstolen over alle de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af det første spørgsmål.
- 40 Det følger heraf, at det første præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

- 41 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer denne at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand

til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra denne synsvinkel påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere det spørgsmål, der forelægges den (dom af 8.9.2022, IRnova, C-399/21, EU:C:2022:648, præmis 22).

- 42 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at den forelæggende ret med det første spørgsmål ønsker oplyst, om der med henblik på fortolkningen af begrebet »gennemsnitsforbruger« som omhandlet i direktiv 2005/29, bl.a. i direktivets artikel 8, ikke blot skal henvises til »homo oeconomicus«, det vil nærmere bestemt sige en økonomisk aktør, som er fuldt ud rationel i sin beslutningstagning, men også til de seneste undersøgelser om teorien om »den begrænsede rationalitet«, ifølge hvilken en forbrugers beslutningsevne »støder på grænserne for den kognitive kapacitet ved antallet af de stimuli, der modtages, evnen til at fastholde den tidsmæssige opmærksomhed og evnen til at huske alle de oplysninger, der modtages«.
- 43 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at den forelæggende ret med det første spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at begrebet »gennemsnitsforbruger« som omhandlet i dette direktiv skal defineres ikke blot med henvisning til en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger, men også under hensyntagen til den omstændighed, at en persons beslutningsevne ændres af begrænsninger, såsom kognitive forvridninger.
- 44 Det skal indledningsvis bemærkes, at artikel 5, stk. 2, i direktiv 2005/29 henviser til begrebet »gennemsnitsforbruger«, når det skal afgøres, hvorvidt en handelspraksis, som er i modstrid med kravet om erhvervsmæssig diligenspligt, kan have en virkning, som er tilstrækkelig til at begrunde et forbud som urimelig handelspraksis, eller om det skal fastslås, at den pågældende praksis, idet den kun kan vildlede en meget godtroende og naiv forbruger, kan undgå et sådant forbud.
- 45 Dette samme begreb er blevet gentaget i dette direktivs artikel 6-9, der, således som det følger af det nævnte direktivs artikel 5, stk. 4, præciserer den måde, hvorpå de to kriterier, der er opstillet i det nævnte direktivs artikel 5, stk. 2, for at kvalificere en praksis som urimelig, finder anvendelse på visse former for urimelig handelspraksis.
- 46 For så vidt angår den korrekte fortolkning af dette begreb fremgår det imidlertid af 18. betragtning til det samme direktiv, at EU-lovgiver ved vedtagelsen af det nævnte direktiv havde støttet sig på den omstændighed, at selv om alle forbrugere bør beskyttes imod urimelig handelspraksis, har Domstolen efter iværksættelsen af direktiv 84/450 i forbindelse med retsafgørelser i sager om reklame fastslået, at der skulle foretages en undersøgelse af virkningen af den pågældende handelspraksis »på en tænkt, typisk forbruger«.
- 47 Det fremgår ligeledes af den nævnte betragtning, at i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, og for at den beskyttelse, der ligger i det, rent faktisk kan fungere, anvender direktiv 2005/29 som benchmark en under hensyntagen til sociale, kulturelle og sproglige forhold almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger.
- 48 Det følger heraf, således som Domstolen har fastslået i relation til direktiv 93/13, at denne henvisning til gennemsnitsforbrugeren er et objektivi kriterium, og at begrebet »gennemsnitsforbruger« er uafhængigt af den konkrete viden, som den pågældende person kan have, eller de oplysninger, som denne person faktisk besidder. I øvrigt svarer hverken en mindre velunderrettet forbruger end denne gennemsnitsforbruger eller en forbruger, der er mere

velunderrettet end den nævnte gennemsnitsforbruger, til dette objektive kriterium (jf. i denne retning dom af 21.9.2023, mBank (Det polske register over ulovlige vilkår), C-139/22, EU:C:2023:692, præmis 60, 61 og 66).

- 49 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at direktiv 2005/29 tilsigter at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau gennem tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelig handelspraksis, der skader forbrugernes økonomiske interesser (dom af 19.12.2013, Trento Sviluppo og Centrale Adriatica, C-281/12, EU:C:2013:859, præmis 31). Dette formål bekræftes af 7., 11., 13. og 14. betragtning til dette direktiv, hvorefter handelspraksis, som direkte påvirker forbrugernes transaktionsbeslutninger, forvrider deres økonomiske adfærd eller forhindrer dem i at træffe et informeret og således effektivt valg, er forbudt.
- 50 Selv om 18. betragtning til dette direktiv præciserer begrebet »gennemsnitsforbruger«, følger det endvidere ligeledes af denne betragtning, at dette begreb ikke er statisk, og at de nationale domstole og myndigheder selv, under hensyn til Domstolens retspraksis, skal foretage en vurdering med henblik på at bestemme gennemsnitsforbrugers typiske reaktion i et givet tilfælde.
- 51 Således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 40 i forslaget til afgørelse, er det derfor ikke meningen, at bestemmelsen af gennemsnitsforbrugers reaktion i forhold til en given handelspraksis blot skal være en teoretisk øvelse. Der skal også tages hensyn til mere realistiske overvejelser, for så vidt som det godtgøres, at disse er forenelige med præciseringerne af dette begreb i 18. betragtning til direktiv 2005/29.
- 52 Ifølge den nævnte betragtning er gennemsnitsforbrugeren ganske vist en dels almindeligt oplyst og dels rimeligt opmærksom og velunderrettet person. Da det i henhold til artikel 7 i direktiv 2005/29 imidlertid påhviler den erhvervsdrivende at give forbrugerne de væsentlige oplysninger, som disse har behov for i den pågældende situation for at træffe deres beslutning, skal denne karakter »almindeligt oplyst« ved en gennemsnitsforbruger forstås som en henvisning til de oplysninger, om hvilke det med rimelighed kan antages, at de er kendt af enhver forbruger, under hensyntagen til de relevante sociale, kulturelle og sproglige forhold, og ikke til oplysningerne for den pågældende transaktion. Denne karakter, som er knyttet til en gennemsnitsforbruger, udelukker således ikke, at en handelspraksis kan forventes væsentligt at forvride denne fiktive forbrugers økonomiske adfærd på grund af manglende oplysninger.
- 53 Ligeledes udelukker den omstændighed, at begrebet »gennemsnitsforbruger« skal forstås som en henvisning til en »rimeligt opmærksom og velunderrettet« forbruger, ikke, at der tages hensyn til denne gennemsnitsforbrugers kognitive forvridninger, for så vidt som det godtgøres, at sådanne forvridninger kan påvirke en almindeligt oplyst samt rimeligt opmærksom og velunderrettet person i et sådant omfang, at de væsentligt forvrider den pågældendes adfærd.
- 54 Domstolen har i øvrigt allerede bemærket, at en gennemsnitsforbruger kan blive vildledt, og at den pågældende derfor hverken kan foretage informerede eller effektive forretningsmæssige beslutninger (jf. i denne retning dom af 19.12.2013, Trento Sviluppo og Centrale Adriatica, C-281/12, EU:C:2013:859, præmis 34 og 38).

- 55 Domstolen har endvidere på området for EU-varemærker fastslået, at der må tages hensyn til, at gennemsnitsforbrugerens opmærksomhedsniveau kan variere, alt efter hvilken kategori af varer eller tjenesteydelser der er tale om (jf. i denne retning dom af 22.6.1999, Lloyd Schuhfabrik Meyer, C-342/97, EU:C:1999:323, præmis 25 og 26).
- 56 Den har i øvrigt allerede haft lejlighed til at fastslå, at en gennemsnitsforbruger kan være blevet foreslået en fejlagtig opfattelse af en oplysning (jf. i denne retning dom af 26.10.2016, Canal Digital Danmark, C-611/14, EU:C:2016:800, præmis 40 og 41), og at det er usandsynligt, at gennemsnitsforbrugeren i bestemte sektorer har den tekniske formåen til at forstå alle elementerne i et eventuelt tilbud med henblik på at foretage et fuldt ud rationelt valg (jf. i denne retning dom af 13.9.2018, Wind Tre og Vodafone Italia, C-54/17 og C-55/17, EU:C:2018:710, præmis 50 og 52).
- 57 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at selv om en forbrugers beslutningsevne ændres af en række begrænsninger, såsom kognitive forvridninger, indebærer dette dog ikke, at det nødvendigvis skal antages, at enhver risiko for, at der opstår en kognitiv forvridning i forbindelse med en urimelig handelspraksis, nødvendigvis kan forvride denne fiktive forbrugers adfærd væsentligt. Det kræves herudover, at det godtgøres, at en sådan praksis under en konkret sags særlige omstændigheder kan påvirke en almindeligt oplyst samt rimeligt opmærksom og velunderrettet persons samtykke i et sådant omfang, at den væsentligt forvrider den pågældendes adfærd.
- 58 Nationale domstole skal således under alle omstændigheder foretage en vurdering med henblik på at bestemme gennemsnitsforbrugerens typiske reaktion i et givent tilfælde (jf. i denne retning dom af 26.10.2016, Canal Digital Danmark, C-611/14, EU:C:2016:800, præmis 39).
- 59 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at direktiv 2005/29/EF skal fortolkes således, at begrebet »gennemsnitsforbruger« som omhandlet i dette direktiv skal defineres med henvisning til en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger. En sådan definition udelukker imidlertid ikke, at en persons beslutningsevne ændres af en række begrænsninger, såsom kognitive forvridninger.

Det andet spørgsmål

- 60 Det skal indledningsvis bemærkes, at den forelæggende ret, således som det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, med det andet spørgsmål ønsker oplyst, om en »framing«-handelspraksis kan betragtes som en handelspraksis, der under alle omstændigheder er »aggressiv« som omhandlet i direktiv 2005/29, og således alene af denne grund er i strid med dette direktiv. Den forelæggende ret har dog i dette andet spørgsmål ligeledes henvist til begrebet »vildledende« handelspraksis. Som det følger af dette direktivs artikel 5, stk. 2, udgør aggressiv og vildledende handelspraksis imidlertid to kategorier af urimelig handelspraksis. I øvrigt er begrebet »handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig« indført i det nævnte direktivs artikel 5, stk. 5.
- 61 I overensstemmelse med Domstolens praksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 41, skal det derfor lægges til grund, at den forelæggende ret med dette spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 2, litra j), artikel 5, stk. 2 og 5, samt artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at en handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, udgør en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller i det mindste en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i dette direktiv.

- 62 Det skal for det første bemærkes, at kapitel 2 i direktiv 2005/29 med overskriften »Urimelig handelspraksis« indeholder to afsnit, nemlig afsnit 1 om vildledende handelspraksis og afsnit 2 om aggressiv handelspraksis.
- 63 Dette direktivs artikel 5, der er indeholdt i direktivets kapitel 2, indeholder i stk. 1 et forbud mod urimelig handelspraksis og fastsætter i stk. 2 de kriterier, som gør det muligt at afgøre, om en handelspraksis er urimelig.
- 64 Denne artikel 5 præciserer i stk. 4, at en handelspraksis i særdeleshed er urimelig, hvis den er »vildledende« som omhandlet i artikel 6 og 7 i direktiv 2005/29, og hvis den er »aggressiv« som omhandlet i dette direktivs artikel 8 og 9.
- 65 Den nævnte artikel 5 fastsætter desuden i stk. 5, at i bilag I til direktiv 2005/29 findes fortegnelsen over de former for handelspraksis, som under alle omstændigheder vil blive betragtet som urimelige, og at den samme fortegnelse skal anvendes i alle medlemsstater og kun må ændres ved en revision af dette direktiv.
- 66 I denne forbindelse præciseres det i 17. betragtning til direktiv 2005/29, at med henblik på at sikre yderligere retssikkerhed er det kun de former for praksis, der er opregnet i dette bilag I, der under alle omstændigheder anses for urimelige, uden at de først i hvert enkelt tilfælde skal vurderes i forhold til bestemmelserne i dette direktivs artikel 5-9.
- 67 Da bilag I til direktiv 2005/29 udgør en fuldstændig og udtømmende liste over de former for handelspraksis, som under alle omstændigheder vil blive betragtet som urimelige, kan en »framing«-handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede kun kvalificeres som en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller mere generelt en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i dette direktiv, hvis den svarer til en af de situationer, der er opregnet i dette bilag.
- 68 Det kan på baggrund af en læsning af det nævnte bilag fastslås, at der ikke foreligger en sådan situation, hvilket i øvrigt ikke er blevet hævdet i hovedsagen.
- 69 Det skal derfor fastslås, at en handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede »framing«-handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, ikke udgør en praksis, der kan kvalificeres som en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller mere generelt en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig i det nævnte direktivs forstand.
- 70 Når dette er sagt, skal det, da det på baggrund af de for Domstolen fremlagte sagsakter ikke kan udelukkes, at AGCM kvalificerede den pågældende handelspraksis som aggressiv efter en detaljeret analyse af den omhandlede praksis, der blev anvendt, ved at tage hensyn til omstændighederne i den konkrete sag, og med henblik på at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, for det andet undersøges, om en »framing«-handelspraksis kan udgøre en aggressiv handelspraksis som omhandlet i direktiv 2005/29 alene med den begrundelse, at den består i en samtidig præsentation for en forbruger af et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, uden at der gives forbrugeren en betænkningstid mellem undertegnelsen af aftalerne vedrørende disse tilbud, også selv om denne

praksis kan forårsage »framing«-forvridninger, hvilket således giver denne forbruger det indtryk, at den pågældende obligatorisk skal underskrive en forsikring med henblik på at opnå et personligt lån.

- 71 Det fremgår af artikel 8 i 2005/29, at en handelspraksis betragtes som aggressiv, hvis den ved chikane, tvang, herunder fysisk vold, eller utilbørlig påvirkning i væsentlig grad indskrænker eller kan forventes væsentligt at indskrænke gennemsnitsforbrugerens valgfrihed eller adfærd i forbindelse med produktet og derved foranlediger den pågældende til eller kan forventes at foranledige den pågældende til at træffe en transaktionsbeslutning, som vedkommende ellers ikke ville have truffet.
- 72 Da begreberne »chikane« og »tvang« som omhandlet i denne artikel 8 imidlertid ikke er defineret, skal der for at definere disse sidstnævnte begreber henvises til disse ords normale betydning i sædvanlig sprogbrug, hvilket udelukker, at en handelspraksis kan medføre en form for chikane eller tvang alene med den begrundelse, at den har de egenskaber, der er kendetegnende for en »framing«-handelspraksis.
- 73 Det skal med hensyn til muligheden for, at en sådan handelspraksis kan medføre »utilbørlig påvirkning« som omhandlet i den nævnte artikel 8, bemærkes, at dette sidstnævnte begreb, som er defineret i artikel 2, litra j), i direktiv 2005/29, omfatter udnyttelse af en magtposition i forhold til forbrugeren til at udøve pres selv uden anvendelse eller trusler om anvendelse af fysisk vold, således at forbrugerens evne til at træffe en informeret beslutning væsentligt begrænses. Som det fremgår af Domstolens praksis, er en utilbørlig påvirkning ikke nødvendigvis en ulovlig påvirkning, men en påvirkning, som til trods for sin lovlighed aktivt forårsager en tvungen ændring af forbrugerens vilje ved hjælp af et vist pres (dom af 12.6.2019, Orange Polska, C-628/17, EU:C:2019:480, præmis 33).
- 74 En erhvervsdrivendes anvendelse af en model til indgåelse eller ændring af kontrakter kan således kvalificeres som en »aggressiv handelspraksis« i form af utilbørlig påvirkning ved at udvise en urimelig adfærd, som bevirker, at forbrugeren sættes under et pres, således at dennes valgfrihed væsentligt indskrænkes, såsom adfærd, der generer denne forbruger eller forstyrrer dennes overvejelser (jf. i denne retning dom af 12.6.2019, Orange Polska, C-628/17, EU:C:2019:480, præmis 47).
- 75 En praksis, der består i en samtidig præsentation for en forbruger af et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, uden at give den pågældende en betænkningstid mellem undertegnelsen af aftalerne vedrørende disse tilbud, indebærer imidlertid ikke sig selv, at der foreligger akter ved pres, selv om denne praksis kan forårsage »framing«-forvridninger. En sådan praksis er derfor ikke i sig selv tilstrækkelig til at udgøre »utilbørlig påvirkning« som omhandlet i artikel 8 i direktiv 2005/29.
- 76 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at direktiv 2005/29 som handelspraksis, der er urimelig, ikke alene henviser til aggressiv handelspraksis, men ligeledes vildledende handelspraksis, hvilket i dette direktivs artikel 6, stk. 1, litra e), defineres som omfattende handelspraksis, der vildleder eller kan forventes at vildlede en gennemsnitsforbruger for så vidt angår bl.a. behov for eftersyn, og foranlediger den pågældende til eller kan forventes at foranledige denne til at træffe en transaktionsbeslutning, som vedkommende ellers ikke ville have truffet.

- 77 I hovedsagen er det derfor i forbindelse med den omhandlede praksis først, hvis den erhvervsdrivende ikke blot har undladt at give forbrugeren en betænkningstid mellem undertegnelsen af låneaftalen og undertegnelsen af forsikringsaftalen, men derudover har begået chikane, tvang eller utilbørlig påvirkning, at en sådan praksis vil kunne kvalificeres som aggressiv som omhandlet i artikel 8 i direktiv 2005/29. Til gengæld vil den nævnte praksis, selv i mangel af chikane, tvang eller utilbørlig påvirkning, kunne kvalificeres som »vildledende handelspraksis« og følgelig mere generelt som »urimelig handelspraksis«, hvis den opfylder betingelserne, således som de er fastsat i dette direktivs artikel 6 og 7.
- 78 Det skal i denne henseende bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at det er afgørende, at forbrugeren endog før indgåelsen af aftalen gives klare og passende oplysninger (jf. i denne retning dom af 12.6.2019, Orange Polska, C-628/17, EU:C:2019:480, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 79 Den samtidige præsentation af to tilbud for forskellige tjenester, selv om disse tilbud ikke er retligt forbundne, kan således nødvendiggøre, at der afgives yderligere oplysninger til forbrugeren netop med henblik på, at den pågældende ikke vildledes med hensyn til den manglende forbindelse mellem de nævnte tilbud.
- 80 I det foreliggende tilfælde fremgår det af beskrivelsen i forelæggelsesafgåelsen, at præsentationen af de to i hovedsagen omhandlede tilbud kunne have givet forbrugeren den opfattelse, at det ikke var muligt at opnå lånet uden at tegne det i hovedsagen omhandlede forsikringsprodukt, især da visse risici vedrørende lånet var dækket af denne forsikring, såsom bl.a. en forværring af helbredstilstanden, hvilket kan være til hinder for overholdelsen af de aftalemæssige forpligtelser vedrørende kreditten.
- 81 Den forelæggende ret har i øvrigt i det tredje spørgsmål henvist til den behovstilstand, hvori en person, som ansøger om lån, normalt befinder sig, kompleksiteten af de aftaler, som forbrugeren skal indgå, samtidigheden af det kombinerede tilbud og de korte tidsrum for undertegnelse af det pågældende tilbud.
- 82 Det fremgår imidlertid ligeledes af forelæggelsesafgåelsen, at Compass Banca har gjort gældende, at banken behørigt havde oplyst de pågældende forbrugere om, at det i hovedsagen omhandlede forsikringsprodukt ikke var forbundet med det personlige lån, og at den havde overdraget de relevante dokumenter til disse forbrugere, herunder i fasen forud for indgåelsen af aftalen.
- 83 I sidste ende tilkommer det den nationale ret at tage stilling til, om den i hovedsagen omhandlede handelspraksis kan udgøre »vildledende handelspraksis«, bl.a. for så vidt som denne kan udgøre »vildledende handelspraksis« som omhandlet i artikel 6 og 7 i direktiv 2005/29 eller »aggressiv handelspraksis« som omhandlet i dette direktivs artikel 8 og 9.
- 84 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra j), artikel 5, stk. 2 og 5, samt artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at en handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, hverken udgør en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i dette direktiv.

Det tredje spørgsmål

- 85 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at dette direktiv er til hinder for en national foranstaltning, hvorefter en national myndighed, når det er konstateret, at en handelspraksis, der anvendes af en given erhvervsdrivende, er »aggressiv« eller mere generelt »urimelig«, pålægger denne erhvervsdrivende at give den nævnte forbruger en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af forsikringsaftalen og af låneaftalen.
- 86 Det skal i denne henseende bemærkes, at det fremgår af artikel 1 i direktiv 2005/29, at formålet med direktivet er at bidrage til et velfungerende indre marked og opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau gennem tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelig handelspraksis, der skader forbrugernes økonomiske interesser.
- 87 Da denne tilnærmelse, som det fremgår af 14. betragtning til direktiv 2005/29, har form af en fuldstændig harmonisering af disse bestemmelser i medlemsstaterne, skal det fastslås, at det nævnte direktiv forbyder de samme medlemsstater at opretholde eller vedtage foranstaltninger, der henhører under dette harmoniserede område, som direktiv 2005/29 ikke fastsætter eller tillader, selv når sådanne foranstaltninger har til formål at sikre et højere forbrugerbeskyttelsesniveau (jf. i denne retning dom af 9.11.2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag, C-540/08, EU:C:2010:660, præmis 38).
- 88 Som det fremgår af besvarelsen af det andet spørgsmål, udgør en handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede »framing«-handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om en forsikring, der ikke er forbundet med dette lån, hverken en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i direktiv 2005/29.
- 89 Ganske vist fremgår det af dette direktivs artikel 3, stk. 9, at i forbindelse med finansielle tjenesteydelser, som defineret i direktiv 2002/65, hvilket omfatter enhver tjeneste, der har karakter af kredit- eller forsikringstjenesteydelse, kan medlemsstaterne på det område, hvor der med dette direktiv sker en tilnærmelse, stille krav, som er mere restriktive eller præskriptive end dette direktiv.
- 90 En sådan mulighed skal imidlertid dels udnyttes under overholdelse af ufravigelige EU-retlige bestemmelser og i givet fald ethvert andet relevant instrument. For at en myndighed på grundlag af denne mulighed kan stille krav, som er mere restriktive eller præskriptive end direktiv 2005/29, skal den nævnte mulighed dels gennemføres af den pågældende medlemsstat ved bestemmelser, som er specifikke, bestemte og klare nok til, at de er i overensstemmelse med retssikkerhedsprincippet (jf. analogt dom af 3.4.2020, Subdelegación del Gobierno en Barcelona (Fastboende udlænding), C-503/19 og C-592/19, EU:C:2020:629, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 91 Direktiv 2005/29 er derfor til hinder for, at en national myndighed med henblik på at beskytte forbrugerne kan fastsætte en generel eller forebyggende forpligtelse om at overholde en bestemt betænkningstid, når der foreligger en urimelig handelspraksis, der består i en samtidig præsentation af et tilbud om et forsikringsprodukt og et tilbud om en låneaftale, når hverken en sådan forpligtelse eller kompetence for en sådan myndighed til at fastsætte en sådan forpligtelse er blevet udtrykkeligt fastsat ved national lovgivning.

- 92 Derimod er direktiv 2005/29 ikke til hinder for, at medlemsstaterne i deres nationale lovgivning fastsætter en beføjelse for en national myndighed til at udstede påbud til en given erhvervsdrivende, når det efter en detaljeret undersøgelse af denne erhvervsdrivendes handelspraksis er konstateret, at denne handelspraksis er »aggressiv« og derfor mere generelt »urimelig« som omhandlet i dette direktiv.
- 93 Artikel 11, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2005/29 fastsætter nemlig, at medlemmerne skal påse, at der findes tilstrækkelige og effektive midler til bekæmpelse af urimelig handelspraksis og til at sikre, at dette direktivs bestemmelser overholdes.
- 94 Når dette er sagt, skal det bl.a. bemærkes dels, at artikel 4 i direktiv 2005/29 udtrykkeligt fastsætter, at medlemsstaterne ikke kan begrænse friheden til at levere tjenesteydelser af grunde, der kan henføres til de områder, hvor der med dette direktiv sker en tilnærmelse. Dels skal medlemsstaterne i overensstemmelse med artikel 51, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder respektere de rettigheder, der sikres herved, når de gennemfører EU-retten.
- 95 En foranstaltning truffet af en national myndighed, som med henblik på at bringe en aggressiv handelspraksis til ophør pålægger overholdelse af en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af en aftale om et personligt lån og af en forsikringsaftale, kan imidlertid hindre den frie udveksling af tjenesteydelser og begrænse den pågældende erhvervsdrivendes frihed til at oprette og drive egen virksomhed.
- 96 I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet kan en national myndighed derfor kun anvende en sådan foranstaltning, hvis det godtgøres, at der, henset til de grunde, som har givet denne myndighed anledning til at kvalificere den pågældende handelspraksis som »aggressiv« eller i det mindste »urimelig«, for at bringe denne praksis til ophør ikke findes andre lige så effektive midler, der er mindre indgribende i den frie udveksling af tjenesteydelser og den pågældende erhvervsdrivendes frihed til at oprette og drive egen virksomhed.
- 97 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at dette direktiv ikke er til hinder for en national foranstaltning, hvorefter en national myndighed, når det er konstateret, at en handelspraksis, der anvendes af en given erhvervsdrivende, betragtes som »aggressiv« eller mere generelt »urimelig«, pålægger denne erhvervsdrivende at give den nævnte forbruger en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af forsikringsaftalen og af låneaftalen, medmindre der findes andre metoder, som er mindre indgribende i friheden til at oprette og drive egen virksomhed og lige så effektive til at bringe den »aggressive« eller mere generelt »urimelige« karakter af den nævnte praksis til ophør.

Det fjerde spørgsmål

- 98 Med det fjerde spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 24, stk. 3, i direktiv 2016/97 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at en national myndighed kan kræve, at den erhvervsdrivende, hvis »framing«-handelspraksis er »aggressiv« som omhandlet i artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 eller mere generelt »urimelig« som omhandlet i dette direktivs artikel 5, stk. 2, med henblik på at bringe denne praksis til ophør giver forbrugeren en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af de to pågældende aftaler.

- 99 Det skal indledningsvis fastslås, at det fjerde spørgsmål vedrører krydssalg af personlige lån sammen med forsikringsprodukter, og at distribution af forsikringsprodukter er reguleret ved direktiv 2016/97.
- 100 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af artikel 3, stk. 4, i direktiv 2005/29, at i tilfælde af uoverensstemmelse mellem dette direktivs bestemmelser og andre EU-bestemmelser om særlige aspekter af urimelig handelspraksis vil sidstnævnte gælde for de pågældende særlige aspekter.
- 101 Artikel 24 i direktiv 2016/97 pålægger distributører af forsikringsprodukter, der sælges sammen med andre produkter, visse særlige forpligtelser.
- 102 Det fremgår af artikel 24, stk. 3, i direktiv 2016/97, som er den eneste bestemmelse, hvortil den forelæggende ret har henvist i forbindelse med sit fjerde spørgsmål, at når et forsikringsprodukt er accessorisk i forhold til en vare eller tjenesteydelse, som ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, skal forsikringsdistributøren tilbyde kunden at købe varen eller tjenesteydelsen separat.
- 103 I henhold til artikel 24, stk. 7, i direktiv 2016/97 kan medlemsstaterne således opretholde eller vedtage yderligere strengere foranstaltninger eller gribe ind fra sag til sag for at forbyde salg af forsikring sammen med en accessorisk tjenesteydelse eller et accessorisk produkt, der ikke er en forsikring, som del af en pakke eller den samme aftale, hvis de kan dokumentere, at denne praksis er til skade for forbrugerne. Som generaladvokaten har bemærket i punkt 92 i forslaget til afgørelse, finder denne bestemmelse kun anvendelse, hvis dels forsikringsproduktet kan betragtes som »hovedproduktet« eller det »primære« produkt, og det andet produkt eller den anden tjenesteydelse er »accessorisk« eller »sekundært« i forhold hertil, og dels begge produkter »tilbydes som del af en pakke eller den samme aftale«.
- 104 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at reglen i artikel 24, stk. 3, i direktiv 2016/97 ikke regulerer særlige aspekter af urimelig handelspraksis, men uafhængigt af enhver overvejelse vedrørende rimeligheden ved den pågældende handelspraksis kun kræver, at forbrugerne, hvis sådanne produkter og/eller tjenesteydelser »krydssælges« til dem, skal kunne købe dem separat.
- 105 Denne artikel 24, stk. 3, pålægger således ikke de kompetente nationale myndigheder at gå ud over, hvad der kræves i henhold til direktiv 2005/29. Denne bestemmelse kræver nemlig kun, at forbrugerne, hvis sådanne produkter og/eller tjenesteydelser »krydssælges«, også skal kunne købe dem separat.
- 106 Som generaladvokaten har anført i punkt 95 i forslaget til afgørelse, pålægger den nævnte bestemmelse desuden heller ikke disse myndigheder at gøre mindre, end de er berettiget til i henhold til direktiv 2005/29.
- 107 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 24, stk. 3, i direktiv 2016/97 skal fortolkes således, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at en national myndighed kan kræve, at den erhvervsdrivende, hvis »framing«-handelspraksis betragtes som »aggressiv« som omhandlet i artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 eller mere generelt »urimelig« som omhandlet i dette direktivs artikel 5, stk. 2, med henblik på at bringe denne praksis til ophør giver forbrugeren en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af de to pågældende aftaler.

Det femte spørgsmål

- 108 Med det femte spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2005/29 skal fortolkes således, at kvalificeringen af en type handelspraksis som en handelspraksis, der under alle omstændigheder er »aggressiv« som omhandlet i dette direktivs artikel 8 og 9 eller mere generelt under alle omstændigheder er »urimelig« som omhandlet i dette direktivs artikel 5, stk. 2, fører til en omvendt bevisbyrde for den erhvervsdrivende, som er i strid med EU-retten.
- 109 Som det fremgår af besvarelsen af det andet spørgsmål i nærværende doms præmis 84, kan en handelspraksis som den i hovedsagen omhandlede hverken kvalificeres som en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller mere generelt en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i direktiv 2005/29.
- 110 I betragtning af dette svar er det derfor uforholdsmæssigt at besvare det femte spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 111 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

- 1) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked og om ændring af Rådets direktiv 84/450/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, 98/27/EF og 2002/65/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2006/2004 (direktivet om urimelig handelspraksis)**

skal fortolkes således, at

begrebet »gennemsnitsforbruger« som omhandlet i dette direktiv skal defineres med henvisning til en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet forbruger. En sådan definition udelukker imidlertid ikke, at en persons beslutningsevne ændres af en række begrænsninger, såsom kognitive forvriddninger.

- 2) Artikel 2, litra j), artikel 5, stk. 2 og 5, samt artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29**

skal fortolkes således, at

en handelspraksis, der består i samtidigt at foreslå en forbruger et tilbud om et personligt lån og et tilbud om et forsikringsprodukt, der ikke er forbundet med dette lån, hverken udgør en handelspraksis, der under alle omstændigheder er aggressiv, eller en handelspraksis, som under alle omstændigheder anses for urimelig som omhandlet i dette direktiv.

- 3) Direktiv 2005/29**

skal fortolkes således, at

dette direktiv ikke er til hinder for en national foranstaltning, hvorefter en national myndighed, når det er konstateret, at en handelspraksis, der anvendes af en given erhvervsdrivende, betragtes som »aggressiv« eller mere generelt »urimelig«, pålægger denne erhvervsdrivende at give den nævnte forbruger en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af forsikringsaftalen og af låneaftalen, medmindre der findes andre metoder, som er mindre indgribende i friheden til at oprette og drive egen virksomhed og lige så effektive til at bringe den »aggressive« eller mere generelt »urimelige« karakter af den nævnte praksis til ophør.

4) Artikel 24, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/97 af 20. januar 2016 om forsikringsdistribution

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse ikke er til hinder for, at en national myndighed kan kræve, at den erhvervsdrivende, hvis »framing«-handelspraksis betragtes som »aggressiv« som omhandlet i artikel 8 og 9 i direktiv 2005/29 eller mere generelt »urimelig« som omhandlet i dette direktivs artikel 5, stk. 2, med henblik på at bringe denne praksis til ophør giver forbrugeren en rimelig betænkningstid mellem datoen for undertegnelsen af de to pågældende aftaler.

Underskrifter